

ПРАВА ПОВЕРИЛАЦА И НАМИРЕЊЕ ПОВЕРИЛАЦА НАКОН ОДРЖАВАЊА ЗАВРШНОГ РОЧИШТА И ЗАКЉУЧЕЊА СТЕЧАЈНОГ РОЧИШТА

Основни циљ стечајног поступка јесте заштита и најповољније колективно намирење стечајних поверилаца, независно да ли се одвија у правцу банкрoства или реорганизације, а потом закључење истог. У нашем друштву, у зависности од тога када су започети, стечајни поступци се воде према Закону о принудном поравнању, стечају и ликвидацији („Службени лист СФРЈ“ број 84/89 и СРЈ број 37/93 и 28/96), Закону о стечајном поступку („Службени гласник РС“, бр.84/04 и 85/05), Закону о стечају („Службени гласник РС“, бр. 109/09) и Закону о изменама и допунама Закона о стечају („Службени гласник РС“, бр. 83/14).

У сваком од наведених закона, изричито или на посредан начин, дефинисана су општа начела по којима се воде стечајни поступци:

- заштита и намирење стечајних поверилаца,
- једнак и равноправан третман стечајних поверилаца,
- економичност и хитност поступка.

Ако се изузме основни циљ поступка стечаја, заштита и најповољније колективно намирење стечајних поверилаца односно њихов једнак и равноправан третман, његово закључење, односно дужина трајања, представља кључни проблем који директно утиче на циљ и сврху самог поступка. Свако ново законско решење, имало је за циљ, увођење норми које би скратиле дужину трајања поступка и учиниле га економичнијим и једноставнијим.

У поступку стечаја који се одвија у правцу банкротства, обавеза стечајних органа је да у што краћем року, након доношења решења о уновчењу имовине стечајног дужника, спроведу уновчење исте, деобу стечајне масе (у складу са расположивим средствима) према утврђеним потраживањима стечајних поверилаца, односно намире стечајне повериоце и спроведу процедуру, односно створе услове за закључење самог поступка, а све у сврху заштите права и што повољнијег намирења поверилаца.

У пракси постоји више фактора који утучу на дужину трајања поступка стечаја, а тиме и на време закључења истог:

- Немогућност продаје целокупне или делова имовине која улази у стечајну масу стечајног дужника, јер у дужем периоду трајања стечаја и поред више покушаја уновчавања имовине, нема лица која су заинтересована за куповину исте,
- Усвајање Закона о враћању одузете имовине и обештећењу ("Сл. гласник РС", бр. 72/2011, 108/2013, 142/2014 и 88/2015 - одлука УС), чија је примена практично зауставила продају имовине за коју су претходни власници показали интересовање за њено враћање, све до доношења правноснажних решења од стране Агенције за реституцију РС о поднетим захтевима,
- Нестручно, неадекватно, неблаговремено и неажурно извршавање обавеза стечајног управника прописаних законима, током вођења поступка стечаја;
- Дужина трајања парничних поступака у оним поступцима стечаја који се воде према законима који изричито не предвиђају закључење поступака стечаја пре окончања парница;
- Пасивност и незаинтересованост одбора поверилаца за ток поступка стечаја, нарочито у смислу доношења одлука без којих стечајни управник није у могућности да врши радње за које је потребна сагласност одбора (продаја имовине методом непосредне погодбе, продаја стечајног дужника као правног лица, одлука о понуди купца која је испод 50% од процењене вредности предмета продаје, давање сагласности стечајном управнику на предузимање радњи од изузетног значаја и др.),
- Немогућност уновчења имовине стечајног дужника која се налази на територији Косова и Метохије,
- Промене законских прописа који регулишу поступак стечаја и начин њихове примене на поступке у току.

1. ЗАКОН О ПРИНУДНОМ ПОРАВНАЊУ, СТЕЧАЈУ И ЛИКВИДАЦИЈИ

а) Чланом 147 Закона прописана је накнадна деоба стечајне масе, уколико је након закључења поступка стечаја пронађена имовина стечајног дужника, која истовремено представља и деобну масу.

Одлуку о накнадној деоби деобне масе доноси стечајни судија, а иста се дели и исплаћује само на основу већ извршене деобе, односно на основу правноснажног решења о главној деоби.

Стечајни управник ће у најкраћем року уновчити накнадно пронађену имовину и на основу одлуке стечајног судије о накнадној деоби исплатити повериоце, о чему ће доставити извештај стечајном судији.

б) Ако имовина стечајног дужника не може бити продата (делови или целина), поменути Закон у члану 135 предвиђа могућност да се иста, након одлуке стечајног већа, преда повериоцима, уз услов да се води рачуна о висини њихових потраживања и услов да повериоци исту имовину прихвате. Ако се иста из било ког разлога не може расподелити повериоцима, предаје се надлежном органу у Републици на чијој је територији седиште дужника, а ако се ради о непокретностима, онда надлежном органу на чијој се територији непокретност налази.

Уколико после исплате поверилаца преостану нераспоређена друштвена средства, предаће се оснивачу до висине оснивачког улога, а остатак надлежном органу у Републици на чијој је територији седиште стечајног дужника или ако се ради о непокретностима, онда надлежном органу у Републици на чијој територији се налази непокретност.

Стечајно веће ће решењем:

- закључити поступак стечаја,
- усвојити завршни рачун стечајног управника (извештај о пословању),
- констатовати обим неуновчене стечајне масе стечајног дужника и делове исте који се расподељују, односно преносе у својину и posed, стечајним повериоцима водећи рачуна о висини њихових утврђених потраживања,
- наложити служби за катастар непокретности да упише стечајне повериоце као поседнике и власнике, ако неуновчану стечајну масу чине непокретности,
- констатовати обиме сувласничких удела који се условно преносе и резервишу за повериоце са оспореним потраживањима.

Из описаног произилази да ће се, у случају да се парнице поверилаца са оспореним потраживањима окончају у корист стечајног дужника, односно не наступе одложни услови, приступити накнадној деоби резервисаних сувласничких удела стечајне масе у складу са чланом 47 Закона.

Уколико су после спроведене деобе стечајне масе стечајни повериоци намире у целини, евентуални вишак деобне масе стечајног дужника ће бити предат оснивачима до висине оснивачког улога, а остатак надлежном органу у Републици на чијој је територији седиште стечајног дужника или ако се ради о непокретностима, онда надлежном органу у Републици на чијој територији се налази непокретност, што ће стечајно веће, такође, констатовати у решењу (или донети посебно решење).

У наведеним околностима, стечајни управник је дужан да обави све радње и послове предвиђене законом и стечајне органе, након више покушаја уновчења, „увери“ да део или целокупна имовина стечајног дужника не може бити уновчена због незаинтересованости потенцијалних купаца, односно неатрактивности имовине која је предмет уновчења. Задатак стечајног управника је и да, након доношења одлуке стечајног већа о закључењу поступка стечаја, обави послове око предаје исте повериоцима или надлежним републичким органима у складу са донетом одлуком, након чега ће сачинити извештај о пословању који ће, са мишљењем стечајног судије, доставити суду.

Такође, стечајни управник ће у описаним околностима (накнадно пронађене имовине или закључења поступка због немогућности уновчења имовине) стриктно поступати и благовремено предузимати радње из своје надлежности према одредбама Закона по којем се поступак стечаја води, одлукама стечајног судије и стечајног већа, увек водећи рачуна о начелу хитности и економичности вођења истог, односно заштити и намирењу поверилаца.

2. ЗАКОН О СТЕЧАЈНОМ ПОСТУПКУ

а) Судска пракса је, у случају да су још увек у току парнични поступци са активном и пасивном легитимацијом стечајног дужника, а нема више било какве имовине, практично решила проблем предугог трајања поступака, а тиме и заштитила стечајну масу од даљег „круњења“ због дужине трајања поступка и трошкова стечајног поступка, на тај начин што судови (тумачењем и поштовањем основних начела стечајног поступка) доносе решења о закључењу поступка и одлукама дају парнични легитимитет стечајној маси коју у даљем току поступка заступа стечајни управник до окончања парница и осталих послова- брисања стечајне масе из надлежног регистра стечајних маса.

У описаним околностима стечајно веће решењем закључује поступак стечаја, усваја завршни рачун стечајног управника, и у истом детаљно констатује:

- судске поступке који се воде против стечајног дужника односно врши резервацију средстава за повериоце са оспореним потраживањима,
- судске парнице где је стечајни дужник активно легитимисан,
- стечајну масу стечајног дужника према коме се стечај закључује, и да је иста следбеник стечајног дужника у правима и обавезама у односу на констатоване активне и пасивне парнице, тако да се парнични поступци настављају према стечајној маси конкретног стечајног дужника,

Такође, у решењу о закључењу поступка стечаја, стечајно веће, поред осталог, одређује:

- стечајног управника као заступника стечајне масе која је легитимисана према судским поступцима након закључења поступка стечаја.

б) Чланом 125 Закона прописано је да стечајно веће доноси решење о закључењу поступка стечаја на завршном рочишту, а члан 126 Закона предвиђа могућност деобе стечајне масе након закључења поступка стечаја, ако:

- се пронађе имовина која улази у стечајну масу,
- наступе услови или се сазна за наступање услова за исплату условљених потраживања.

Стечајни судија доноси решење којим се одређује деоба по закључењу поступка стечаја и доставља га стечајном управнику;

Стечајни управник има право жалбе стечајном већу на решење о одређивању деобе по закључењу стечајног поступка.

Права поверилаца у наведеним околностима су заштићена јер ће се по окончању парница поверилаца са оспореним потраживањем извршити евентуално намирење истих у утврђеном проценту и резрвисаним средствима, а уколико би њихов исход био увећање имовине стечајног дужника и активне парнице се окончају у корист стечајног дужника, спровела би се накнадна деоба по основу имовине која је ушла у стечајну масу.

Уколико су после спроведене накнадне деобе стечајне масе стечајни повериоци намирени у целини, евентуални вишак исте биће предат акционарима односно власницима капитала.

У наведеним околностима, када је пронађена имовина која улази у стечајну масу (независно да ли је пронађена „физичка“ имовина, или се ради о имовини насталој по окончању активних или пасивних парница, или по неком другом основу), стечајни управник је дужан да у најкраћем року уновчи пронађену имовину, изврши накнадну деобу стечајне масе, по правлима главне, укључујући и стечајне повериоце код којих је наступио одложни услов, као и да након извршене деобе по закључењу поступка стечаја, суду достави допунски завршни рачун.

3. ЗАКОН О СТЕЧАЈУ

а) Чланом 148 Закона изричито је прописана могућност да, иако постоје парнице у току, стечајни судија може закључити поступак стечаја ако је уновчена целокупна имовина стечајног дужника.

У овим околностима стечајни судија:

- доноси решење о закључењу поступак стечаја,
- прихвата завршни рачун односно извештај стечајног управника,
- детаљно констатује судске поступке који се воде против стечајног дужника, као и оне где је стечајни дужник активно легитимисан,
- констатује да је стечајна маса стечајног дужника, према коме се стечај закључује, следбеник стечајног дужника у правима и обавезама у односу на констатоване активне и

пасивне парнице, тако да се парнични поступци настављају према стечајној маси конкретног стечајног дужника,

- констатује износ резервисаних средстава за повериоце са оспореним потраживањима и износ неутрошених средстава резервисаних за нужне трошкове стечајног поступка и обавеза стечајне масе до брисања исте из надлежног регистра, који чине укупну стечајну масу,

- одређује стечајног управника као заступника стечајне масе која је легитимисана према судским поступцима након закључења поступка стечаја и коначну висину награде истог.

Према претходном Закону о стечајном поступку судска пракса је практично решила проблем предугог трајања поступка у околностима уновчене целокупне имовине стечајног дужника и постојања активних и пасивних парница, а тиме заштитила стечајну масу и права поверилаца, док је према Закону о стечају изричито прописана могућност закључења поступка стечаја при наведеним околностима, чиме је направљен значајан помак у правцу заштите поверилаца, односно практичне примене начела економичности и хитности у поступцима стечаја.

Ако се парница оконча у корист повериоца оспореног потраживања, стечајни управник ће по правноснажности судске одлуке извршити исплату оспореног потраживања у складу са решењем о главној деоби. У случају да се парница оконча у корист стечајног дужника, стечајни управник ће поступити по одредбама овог Закона којим се уређује спровођење накнадне деобе.

б) Чланом 149 Закона прописано је да ако се након закључења поступка стечаја пронађе имовина која улази у стечајну масу, стечајни судија ће спровести накнадану деобу, на предлог стечајног управника или другог заинтересованог лица, уновчењем и расподелом средстава остварених продајом накнадно пронађене имовине.

Против решења стечајног судије којим се спроводи поступак накнадне деобе није дозвољена жалба (за разлику од претходног Закона о стечајном поступку, према коме је стечајни управник имао право жалбе стечајном већу), чиме је законодавац учинио корак у правцу скраћења дужине трајања поступка стечаја, односно економичности и хитности истог, што у крајњем случају има за последицу заштиту права и брже намирење стечајних поверилаца.

Уновчење накнадно пронађене имовине врши стечајни управник према сагласности коју му даје стечајни судија. Обавеза истог је да у што краћем року накнадно пронађену имовину уновчи и намири стечајне повериоце према правилима главне деобе, као и да стечајном суду достави допунски завршни рачун о уновчењу и деоби накнадно пронађене имовине.

У околностима накнадно пронађене имовине стечајног дужника, посебно ако се ради о имовини велике вредности (непокретна имовина, земљиште и објекти- хотели, одмаралишта, стамбено пословне зграде и др. у земљи или другим државама) која је ушла у стечајну масу и која ће се уновчити и расподелити повериоцима, стечајни управник

посебно треба да обрати пажњу на прибављену документацију о имовини и њеном архивирању, водећи рачуна о врсти документације и роковима чувања исте од стране стечајног дужника и стечајног управника, што је предвиђено Националним стандардом број 8- Национални стандард о начину вођења и чувања евиденције стечајног дужника и стечајног управника.

4. ЗАКОН О ИЗМЕНАМА И ДОПУНАМА ЗАКОНА О СТЕЧАЈУ

а) Члан 48 Закона значајно је изменио члан 144 Закона о стечају, тако што изричито предвиђа да завршној деоби изузетно може да се приступи и ако у поступку стечаја стечајни управник, после више покушаја уновчења имовине стечајног дужника, не успе да уновчи целокупну стечајну масу или њен претежни део.

Наведена допуна и измена Закона о стечају, створила је могућност, у циљу заштите интереса и права поверилаца, да се велики број стечајева закључи када и поред више покушаја уновчења имовине до продаје није дошло. Разлог неуновчења имовине стечајног дужника јесте незаинтересованост потенцијалних купаца или неатраткитност имовине која је предмет продаје. У околностима када је реалност да нема купаца за имовину која се у стечају продаје, трајањем поступка повећавају се трошкове стечајног поступка и обавезе стечајне масе до границе да, ако се једног дана имовина и уновчи, добијена средства од продаје неће бити довољна да покрију ни наведене трошкове, а стечајни повериоци неће бити намиреени уопште или ће бити намиреени у занемарљивом проценту.

Закон није изричито регулисао начин нити ситуације у којима се приступа завршној деоби након неуспелих покушаја уновчења стечајне масе, већ је остављено да судска пракса да одговор на сваки конкретан случај применом одредби Закона о стечају уз тумачење и поштовање основних начела стечајног поступка. Поштујући основно начело поступка стечаја- заштита и намирење, односно једнак и равноправан третман стечајних поверилаца, имовина стечајног дужника која није уновчена и после више покушаја биће подељена повериоцима у складу са висином њихових утврђених потраживања.

Дужност стечајног управника је да у описаним околностима, учини све да информације о имовину стечајног дужника која је предмет продаје, учини доступним што већем броју потенцијалних купаца. Већ дуже време лош привредни амбијент подстакнут последицама глобалне економске кризе, у знатној мери утиче на смањен обим инвестирања у нашој земљи и реалност да тренутно нема довољно заинтересованих купаца за поједину имовину која се у стечају продаје. И у тренутном лошем економском окружењу и амбијенту, обавеза стечајног управника је да додатним напором, транспарентношћу, упорношћу и сталним активностима у току поступка стечаја, учини да уновчи имовину стечајног дужника и стечај покрене у правцу ткз редовног поступања, тј да уновчи и изврши деобу стечајне масе према утврђеним потраживањима стечајних поверилаца односно решењу о главној деоби стечајне масе и могућностима исте, односно

намири повериоце, оконча активне и пасивне парничне поступке и стечајном судији достави извештај да су сви послови из стечајног поступка окончани.

Уколико и после већег броја покушаја не успе да имовину стечајног дужника уновчи, обавиће консултације са стечајним судијом о могућности закључења поступка стечаја, иако имовина стечајног дужника није уновчена у целини или претежном делу.

У опцији закључења поступка стечаја када имовина стечајног дужника није уновчена ни после више покушаја, односно када се у стечајној маси налази само имовина која се није могла продати, а с обзиром да закон није прецизно регулисао на који начин и у којим ситуацијама се тако поступа, већ је исто препустио судској пракси, стечајни управник ће стриктно поступати по одлукама стечајног судије, који може у наведеним околностима, а у циљу заштите и намирања поверилаца, одредити завршно рочиште, односно поступак усмерити ка закључењу и преносу непродате имовине стечајним повериоцима.

Генерално посматрано, свако ново законско решење које је доношено у области стечаја, имало је за циљ увођење норми које би скратиле дужину трајања поступка и учиниле га економичнијим и једноставнијим.

Небојша Јочић